
S A D R Ź A J

PREDGOVOR	1
1. U V O D	3
2. FUNKCIJE, PRINCIPI I CILJEVI INŽENJERINGA IP SAOBRAĆAJA	9
2.1 ITU-T model inženjeringa telekomunikacionog saobraćaja	9
2.2 Principi i ciljevi inženjeringa IP saobraćaja	10
2.3 Konteksti inženjeringa IP saobraćaja	13
2.3.1 Kontekst mreže.....	13
2.3.2 Kontekst problema	15
2.3.3 Kontekst rešenja	15
2.3.3.1 Analiza i kontrola rutiranja.....	16
2.3.3.2 Upravljanje zagušenjem.....	17
2.3.3.3 Održivost mreže.....	18
2.3.4 Kontekst implementacije i operativnog rada mreže	19
2.4 Faze procesa TE u operativnom kontekstu.....	20
2.5 Klasifikacija sistema inženjeringa IP saobraćaja.....	21
2.5.1 TE sistemi zavisni od vremena, stanja i događaja	21
2.5.2 Off-line i on-line TE sistemi	22
2.5.3 Centralizovani i distribuirani TE sistemi.....	22
2.5.4 TE sistemi sa lokalnim i globalnim informacijama	23
2.5.5 Regulatorni i deskriptivni TE sistemi.....	23
2.5.6 TE sistemi sa otvorenom i zatvorenom petljom	23
2.5.7 Taktički i strateški TE sistemi	23
2.6 Inženjering saobraćaja u višedomenskoj IP mreži	24
3. ARHITEKTURE I MEHANIZMI IMPLEMENTACIJE	
IP KVALITETA SERVISA	25
3.1 Definicije kvaliteta servisa u IP mrežama	25

3.1.1	Opšti model kvaliteta servisa	26
3.1.2	ITU-T/ETSI pristup	26
3.1.3	IETF pristup	27
3.1.4	Parametri kvaliteta servisa i mere performansi	28
3.1.5	Klasa servisa i nivo servisa	29
3.2	IETF arhitekture kvaliteta servisa u IP mrežama	29
3.2.1	Arhitektura integriranih servisa	30
3.2.2	Arhitektura diferenciranih servisa	31
3.2.3	Hibridne QoS arhitekture	36
3.2.4	MPLS tehnologija i IP QoS arhitekture	37
3.3	Mehanizmi implementacije QoS	39
3.3.1	Mehanizmi u korisničkoj ravni	40
3.3.1.1	Klasifikacija paketa i kondicioniranje saobraćaja	40
3.3.1.2	Opsluživanje paketa	43
3.3.1.3	Upravljanje redovima	45
3.3.2	Mehanizmi u kontrolnoj ravni	47
3.3.2.1	Kontrola pristupa	47
3.3.2.2	QoS rutiranje	48
3.3.2.3	Dodeljivanje resursa i QoS signalizacija	51
3.3.3	Mehanizmi u upravljačkoj ravni	51
3.3.3.1	Ugovaranje QoS	51
3.3.3.2	Politika upravljanja	52
3.3.3.3	Merenje IP saobraćaja	54
3.3.3.4	Restauracija IP saobraćaja	55
3.4	Uloga inženjeringa IP saobraćaja u obezbeđivanju QoS	56
4.	PRISTUP DINAMIČKOM UPRAVLJANJU	
	MULTISERVISNOM IP MREŽOM	59
4.1	Pregled aktuelnih problema istraživanja u oblasti automatizacije sistema za nadzor i upravljanje	59
4.2	Klasifikacija servisa i formalne specifikacije nivoa servisa	61
4.2.1	Predlog klasifikacije servisa u multiservisnoj IP mreži	62
4.2.2	Predlog opšte strukture i formata SLS	66
4.3	Funkcionalni modeli upravljanja IP domenom i višedomenskom mrežom	69
4.3.1	Hijerarhijski model upravljanja IP QoS i veza sa TMN arhitekturom	69
4.3.2	Upravljanje DiffServ domenom	70
4.3.3	Distribuirano upravljanje višedomenskom mrežom	72
4.3.4	Centralizovano upravljanje višedomenskom mrežom	72
4.4	Ugovaranje QoS između domena	73
4.4.1	QoS signalizacioni protokoli	74

4.4.1.1	Razvoj i standardizacija QoS signalizacionih protokola	74
4.4.1.2	Generički model QoS signalizacionog protokola	75
4.4.2	Uporedna analiza performansi distribuiranog i centralizovanog modela	77
4.4.2.1	Intenzitet signalizacionog saobraćaja	78
4.4.2.2	Vreme odziva na zahtev za uspostavljanje SLA	82
4.4.2.3	Skalabilnost	85
4.5	Sprega inženjeringa IP saobraćaja i entiteta upravljanja kvalitetom servisa	87
4.5.1	Inženjering IP saobraćaja u domenu	87
4.5.2	Inženjering IP saobraćaja u višedomenskoj mreži	88
4.5.3	Kontrola rutiranja IP saobraćaja	90
4.6	Zahtevi za interoperabilnost domena	91
4.7	Rezime uporedne analize performansi modela upravljanja višedomenskom mrežom	92
5.	MEHANIZMI ZA UPRAVLJANJE REDOVIMA U DiffServ MREŽI:	
	izbor i konfigurisanje parametara	95
5.1	Algoritmi RED i WRED	95
5.2	Problem konfigurisanja parametara WRED i RIO	97
5.3	Izbor i konfigurisanje mehanizama za upravljanje redovima u DiffServ mreži	98
5.3.1	Ciljna hijerarhija nivoa QoS	98
5.3.2	Predlog metoda konfigurisanja parametara	99
5.4	Simulacija i rezultati	102
5.4.1	Simulacioni model	102
5.4.2	Simulacioni eksperimenti i rezultati simulacije	104
6.	KONTROLA RUTIRANJA U PROCESU INŽENJERINGA IP SAOBRAĆAJA	115
6.1	Inženjering IP saobraćaja u domenu sa OSPF protokolom	115
6.1.1	Adaptacija težinskih faktora linkova	115
6.1.2	Ekstenzija OSPF za potrebe inženjeringa IP saobraćaja u domenu	117
6.2	Kontrola rutiranja u domenu u MPLS i GMPLS mrežama	117
6.2.1	Generalizovano QoS rutiranje i inženjering saobraćaja u MPLS mreži	117
6.2.2	Hibridno višeslojno QoS rutiranje saobraćaja u GMPLS mreži	119
6.3	Inženjering IP saobraćaja između domena sa BGP protokolom i ekstenzijama BGP	120
6.3.1	Inženjering IP saobraćaja između domena sa BGP protokolom	122
6.3.1.1	Kontrola odlaznog saobraćaja	122
6.3.1.2	Kontrola dolaznog saobraćaja	123

6.3.2	BGP protokol sa rezervacijom resursa – BGRP i BGRP+	123
6.3.3	Heuristički algoritam za selekciju izlaznog rutera sa garantovanim propusnim opsegom – BGERS	124
6.3.4	Mogućnosti primene MPLS TE tunela za kontrolu odlaznog i dolaznog saobraćaja.....	126
7.	SKALABILNI HEURISTIČKI METODI INŽENJERINGA IP SAOBRAĆAJA U DiffServ OKRUŽENJU ZASNOVANI NA ADAPTACIJI CENA LINKOVA.....	129
7.1	Osnovni DV algoritam	129
7.2	Predlog metoda TE i modifikacija DV algoritma u DiffServ okruženju	131
7.2.1	TEnE – diferencijacija cene sa n nivoa po svim linkovima.....	134
7.2.2	TE2E – diferencijacija cene sa 2 nivoa po svim linkovima.....	134
7.2.3	TEnC – diferencijacija cene sa n nivoa po kritičnim linkovima..	135
7.2.4	TE2C – diferencijacija cene sa 2 nivoa po kritičnim linkovima..	137
7.2.5	Zahtevi za implementaciju modifikovanih DV protokola	137
7.3	Određivanje cene linka u funkciji mere performanse.....	139
7.3.1	Cena linka u funkciji generalizovane mere performanse	140
7.3.1.1	Predlog generičke funkcije cene	140
7.3.1.2	Predlog aproksimacije generičke funkcije cene.....	140
7.3.2	Preslikavanje konkretnih u generalizovanu meru performanse... 143	
7.3.2.1	Normalizovano iskorišćenje linka	143
7.3.2.2	Normalizovano kašnjenje i džiter	144
7.3.2.3	Normalizovana verovatnoća gubitka paketa	144
7.3.2.4	Normalizovana kombinovana mera performanse	145
7.4	Simulacija i rezultati.....	146
7.4.1	Simulacioni model.....	146
7.4.2	Usporedna analiza metoda TE u uslovima preopterećenja kritičnih linkova	147
7.4.3	Skalabilnost metoda TE.....	153
7.4.4	Efikasnost metoda TE2C i TEnC u zavisnosti od procenta kritičnih linkova.....	158
7.5	Elementi administrativne politike TE.....	160
8.	TARIFIRANJE U FUNKCIJI INŽENJERINGA IP SAOBRAĆAJA.....	165
8.1	Funkcije upravljanja tarifiranjem	165
8.2	Okvirni rad IETF za upravljanje tarifiranjem i pridruženi protokoli.....	167
8.3	Funkcija tarifnih mehanizama u kontroli zagušenja mreže	168
8.3.1	Statički tarifni mehanizmi	169
8.3.2	Dinamički tarifni mehanizmi.....	170
8.3.3	Hibridni tarifni mehanizmi.....	172

8.4	Automatizovano tarifiranje na osnovu politike upravljanja	173
8.5	Programabilno upravljanje tarifiranjem	174
8.6	Upravljanje tarifiranjem u kontekstu entiteta upravljanja kvalitetom servisa (QM).....	176
9.	ZAHTEVI ZA MEHANIZME QoS I INŽENJERING SAOBRAĆAJA U AIPN	179
9.1	Ključni aspekti AIPN	179
9.1.1	Konvergencija fiksne i mobilne mreže.....	180
9.1.2	Fiksne IP QoS mreže za pristup	181
9.1.3	Zahtevi za tarifiranje servisa	182
9.2	Specifikacija generičkog servisa u AIPN	183
9.3	NSIS – skup QoS signalizacionih protokola za AIPN	184
9.4	Zahtevi za inženjering saobraćaja u AIPN	186
10.	ASPEKTI ZAŠTITE INFRASTRUKTURE MULTISERVISNIH IP MREŽA.....	189
10.1	Problemi zaštite infrastrukture multiservisnih IP mreža	189
10.2	Sistematizacija napada na infrastrukturu IP QoS mreža i analiza mehanizama zaštite	191
10.2.1	Zlonamerna modifikacija tabela rutiranja	191
10.2.2	Modifikacija, falsifikovanje i replikacija IP paketa.....	194
10.2.3	Napadi na QoS signalizacione protokole.....	196
10.2.4	Odbijanje servisa – DoS.....	197
10.3	Klasifikacija servisa u uslovima implementacije IPSec.....	198
10.4	Zaštita protokola rutiranja modifikovanih za TE	199
10.4.1	Generalizovano QoS rutiranje	199
10.4.2	Zaštita od zlonamerne modifikacije tabela rutiranja	200
10.5	Dinamičko upravljanje zaštitom u IP QoS mreži	201
10.5.1	Modifikacija SLA i SLS u uslovima implementacije servisa zaštite	201
10.5.2	Upravljanje zaštitom u kontekstu entiteta upravljanja kvalitetom servisa (QM)	202
11.	ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	205
11.1	Arhitektura upravljanja multiservisnom IP mrežom	206
11.2	Performanse modela dinamičkog upravljanja višedomenskom IP mrežom	206
11.3	Izbor i konfigurisanje mehanizama za upravljanje redovima.....	207
11.4	Novi pristup kontroli QoS rutiranja u procesu TE	208
11.5	Dinamičko upravljanje tarifiranjem	209
11.6	Aspekti zaštite infrastrukture multiservisne IP mreže u kontekstu predloženih modela i metoda TE	210
11.7	Mogući pravci daljeg istraživanja	210

L I T E R A T U R A	211
PRILOG I: Modelovanje IP saobraćaja	225
PRILOG II: Simulatori IP mreža	231
II.1 OPNET Modeler, SSFNet i J-SIM.....	231
II.2 NS2 i pridruženi alati	232
II.3 Usporedna analiza NS2 i drugih simulatora IP mreža	235
SPISAK SLIKA	237
SPISAK TABELA	241
SPISAK SKRAĆENICA	243
I Stručni termini.....	243
II Nazivi međunarodnih organizacija, projekata i standarda	247
REČNIK TERMINA	249
BELEŠKA O AUTORIMA.....	259